

Visie SHB op Open Access vastgesteld in de ledenvergadering van het Samenwerkingsverband Hogeschoolbibliotheken op 18 maart 2017

Inleiding

Praktijkgericht onderzoek en Open Access als onderdeel van Open Science is in 2017 nadrukkelijker dan voorheen op de agenda van de hogeschoolbibliotheken komen te staan. Sinds de ondertekening van de 'Berlin Declaration' door de leden van de Vereniging Hogescholen (VH) in 2009 is er op nationaal niveau nog weinig zichtbaar op het gebied van Open Access. Bij sommige individuele instellingen zijn er wel initiatieven op dit onderwerp, maar er zijn nog niet veel concrete voorbeelden waarbij de workflow en werkafspraken over Open Access volledig zijn uitgewerkt en geïmplementeerd. Inmiddels heeft de staatssecretaris van OC&W een duidelijke richting aangegeven en ook een aantal harde doelstellingen geformuleerd. Dit is aanleiding om nu meer vaart te zetten achter Open Access in het HBO. De visie van het SHB sluit zoveel mogelijk aan op het 'Nationaal Plan Open Science' (2017).

Standpunt SHB

Het Samenwerkingsverband Hogeschoolbibliotheken staat volledig achter het concept van Open Access en daarmee de invoering hiervan binnen het HBO. We verstaan hieronder het zo open mogelijk verspreiden, delen en hergebruiken van de opbrengsten van praktijkgericht onderzoek in het HBO. Dit betreft zowel de kennisproducten van studenten, docenten en onderzoekers, zoals scripties, leermiddelen (Open Educational Resources OER), open textbooks, vak- en onderzoekpublicaties als ook andersoortige producten die voortvloeien uit praktijkgericht onderzoek.

Daarin ondersteunt het SHB ten volle de '**Groene route**' van Open Access publiceren onder vermelding van een **Creative Commons-licentie** die vrij hergebruik mogelijk maakt. Deze groene route sluit het beste aan bij de publicatie-cultuur binnen de hogescholen, die duidelijk anders is dan de traditie in het wetenschappelijk onderwijs. Lectoren en onderzoekers van hogescholen publiceren meestal in vakbladen en zijn gericht op praktijkgericht onderzoek. Om zo min mogelijk drempels op te werpen inzake de beschikbaarheid en de toegankelijkheid van de onderzoeksresultaten voor het werkveld en de praktijk biedt de 'groene route' optimale kansen en mogelijkheden.

Hogeschoolbibliotheken faciliteren hierbij zoveel mogelijk zowel de auteurs van onderzoeksresultaten (studenten/docenten/onderzoekers) als ook de gebruikers hiervan (dezelfde doelgroepen) als het gaat om de toegang tot de resultaten – en eventuele achterliggende onderzoeksdata – van het praktijkgerichte onderzoek.

Om deze opdracht waar te maken sluit het SHB zoveel mogelijk aan bij strategische partners. Een belangrijke partner hierin is SURF, met het door hen vastgestelde Open Access programma waarbij zij nauw samenwerken met universiteiten en hogescholen, als ook met VSNU en de VH. Voor het SHB zijn naast het Open Access programma van SURF de hogeschoolkennisinfrastructuur (HKI) met repositories en de HBO-Kennisbank een belangrijke partner in Open Access. Het SHB stimuleert daarom zoveel mogelijk de ingezette vernieuwing van het HKI en hun samenwerking met partners zoals het SIA-RAAK en de Vereniging Hogescholen.

Een belangrijke rol is weggelegd voor het NAI-HBO. Het netwerk van auteursrechten informatiepunten van de HBO-instellingen, dat auteurs zoveel mogelijk wil faciliteren bij het OA-publiceren en voorlichting geeft over de reeds bestaande wettelijke mogelijkheden. Ook wil het SHB zoveel mogelijk aansluiten bij het publicatiebeleid van de verschillende hogescholen, zoals dat de afgelopen jaren bij steeds meer instellingen is opgesteld.

Uitwerking binnen SHB werkgroepen

Binnen het SHB pakken de werkgroepen Licenties en Onderzoeksondersteuning hier hun rol op. De werkgroepen signaleren ontwikkelingen en ondersteunen verdere initiatieven op het gebied van professionalisering, netwerken en kennisdeling rondom Open Access.

Werkgroep Licenties

Voorbeelden van initiatieven die opgepakt kunnen worden zijn:

Professionalisering

- Het opnemen van een nieuwe clausule en afspraken in toekomstige bemiddelingsovereenkomsten met uitgevers. Deze zou het mogelijk moeten maken voor auteurs – afkomstig uit hogescholen – om hun bij de uitgever gepubliceerde werken standaard ook Open Access te mogen publiceren in bijv. de HBO Kennisbank in de uitgeversopmaak;
- Het afsluiten van een nieuw soort Open Access overeenkomst met uitgevers waarin *geen* content afgenomen wordt maar waar alleen afspraken gemaakt worden over de bovenstaande mogelijkheid voor auteurs van hogescholen om hun bij die uitgever gepubliceerde werken OA te kunnen publiceren (vaststellen van de termijn die nu in de Auteurswet genoemd wordt in de Open Access bepaling);

Netwerken

- Verkennen van de mogelijkheid en wenselijkheid met 'Big Deal' uitgevers voor de gouden route van open access publiceren in OA/hybride tijdschriften.

Werkgroep Onderzoeksondersteuning

Voorbeelden van initiatieven die opgepakt kunnen worden zijn:

Professionalisering

- Het organiseren van bijeenkomsten rondom Open Access en aanpalende onderwerpen, waarbij verschillende partners en netwerken betrokken worden;

Netwerken

- Leden van de werkgroep treden op als linking pin bij de verschillende initiatieven die in den lander worden opgepakt. Hierbij kunnen we denken aan het NAI-HBO, Podium SIA-RAAK, Praktijkgericht onderzoek in de etalage van de Vereniging Hogescholen;

Kennisdeling

- Het delen van kennis over Open Access via de website van SHB, met name via de factsheets.

Samenvatting

Het SHB zal Open Access stimuleren en faciliteren. Daarbij wordt samengewerkt met SURF en andere partners. De werkgroepen Onderzoeksondersteuning en Licenties nemen Open Access nadrukkelijk op in hun 'scope' teneinde deze visie praktisch vorm te geven en initiatieven te ontplooien.